

GÜNCEL TARTIŞMALAR ÇERÇEVESİNDE YÜKSEK SEÇİM KURULUNUN SON KARARLARINA İLİŞKİN NOTLAR

Batuhan Ustabulut*

Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) ikinci adaya mazbata vermesi

YSK, tam kanunsuzluk içtihadı ile bir adayın seçilme yeterliliğine sahip olmadığını seçimin üzerinden üç yıl ve hatta daha fazla bir süre dahi geçse tespit edebilir.¹ Bu durumda ilgili kişinin mazbatasını iptal edilir. Belediye meclisinde yapılacak seçimle yeni bir başkan belirlenir.

Seçimin hemen ardından yapılan tam kanunsuzluk başvurularında ise seçilme yeterliliğine sahip olmayan, fakat belediye başkanı seçilen kişi mazbata almadığı için ikinci sıradaki adaya mazbata verilir.²

YSK'nın Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamu görevlerinden ihraç edilenler hakkında verdiği karar

KHK ile kamu görevinden ihraç edilenlerin kamu görevinde istihdam edilebilmeleri mümkün değildir. Bu kişiler, yasama faaliyeti yürüttükleri ve teknik anlamda kamu görevlisi olmadıkları için milletvekili olabilirler. Çünkü milletvekilliği bir vekâlet ilişkisine dayanır ve yasama organı kamu hizmeti yürüten bir idare değildir. Fakat bu kişilerin

* Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku

¹ Yüksek Seçim Kurulu, 16 Mart 1999 tarih ve 371 sayılı Karar, <http://www.ysk.gov.tr/doc/ilkeKarar/dosya/4763/1998-187-karar.htm>

² Yüksek Seçim Kurulu, 8 Nisan 2014 tarih ve 1167 sayılı Karar; Yüksek Seçim Kurulu, 10 Nisan 2019 tarih ve 2358 sayılı Karar

kamu hizmeti yürüten bir idarede, kamu tüzel kişisi konumunda olan belediye ve köylerde belediye başkanı veya muhtar seçilerek kamu görevi ifa etmeleri mümkün değildir. Nitekim YSK tarafından verilen karar da bu yönde olmuştur. Fakat KHK ile kamu görevlerinden ihraç edilmiş olmaları nedeniyle mazbataları verilmeyen kişilerin adaylığına seçim kurulları tarafından izin verilmiş olmasının özellikle hukukî güvenlik ilkesine aykırılık teşkil ettiğinin de ayrıca not edilmesi gerekmektedir.

YSK'nın yüksek yargı organı olup olmadığı tartışmalı olması

YSK'nın yüksek yargı organı olup olmadığı tartışmalı olduğu gibi yargı organı olup olmadığı hususu da tartışmalıdır. Her ne kadar Anayasa, seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağını söylüyor olsa da Anayasa Mahkemesine göre YSK, bir yargı organı değildir.³ Bu nedenle seçim kanunlarının Anayasa Mahkemesinde somut norm denetimine konu olmaları mümkün değildir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Başkanvekili olarak valinin görevlendirilmesi

5393 sayılı Belediye Kanununun 46. maddesine göre İstanbul valisi, İBB Başkanvekili olarak görevlendirilmiştir. Fakat bu maddede "yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapılincaya kadar" belediye başkanlığına görevlendirme yapılacağı belirtilmiştir. Somut olayda İBB Meclisinin başkan seçme yetkisi ve imkânı bulunduğu için öncelikle Belediye Kanununun 45. maddesinin uygulanması daha doğru olacaktır. Ayrıca Belediye Kanununun 45. maddesinde "Belediye başkanı veya başkan vekili seçilinceye kadar belediye başkanlığı görevi, meclis birinci başkan vekili, bulunmaması durumunda ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması durumunda vali tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür." kuralına yer verilmiştir. Dolayısıyla mazbatanın iptal edildiği günü izleyen

³ Anayasa Mahkemesi, 18 Şubat 1992 tarih ve E. 1992/12, K. 1992/7 sayılı Karar, RG, 13 Mayıs 1992, Sayı 21227.

günden itibaren meclis toplanıp başkan seçimi yapıncaya kadar meclis birinci başkanvekili başkanlık görevini yürütecektir.

Belediye Kanununun 45. maddesine göre İBB Meclisinin İstanbul valisi tarafından 10 gün içerisinde toplanması ve İBB Meclisinin 1. Başkanvekili başkanlığında bir Başkan seçmesi gerekirdi. Başkan seçimi tamamlanincaya kadar İBB Meclisi 1. Başkanvekilinin başkanlık görevini yürütmesi, İBB Meclisinde yapılacak seçim sonucunda seçilen Başkanın 23 Haziran 2019 tarihinde yapılacak seçimler neticesinde seçilecek İBB Başkanı göreve başlayıncaya kadar İBB Başkanı olarak görev yapması gerekirdi. Nitekim 2014'te Yalova'da belediye başkanlığı seçimleri iptal edildiğinde Yalova Belediye Meclisi bir başkanvekili⁴ seçmiş ve bu başkanvekili seçimlerin yapıldığı güne kadar Yalova belediyesini yönetmişti.⁵

YSK'nın gerekçeli kararını açıklamaması

YSK'nın İBB Başkanlık seçimlerinin iptaline ilişkin verdiği kısa kararın gerekçesinin açıklanmamasının Anayasaya aykırı olduğu iddia edilebilse⁶ de Anayasa Mahkemesinin YSK'yı yargı organı olarak kabul etmemesi karşısında YSK kararlarının gerekçeli yazılmasının gerektiği sonucuna varmak zorlaşmaktadır.

YSK kararlarına karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulamaması

Anayasanın 79. maddesinin 2. fıkrasının son cümlesine göre "Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz". Bu nedenle YSK kararlarına karşı

⁴ Belediye Kanununun 45. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca Belediye Meclisinin Başkanvekili değil, Başkan seçmesi gerekirdi.

⁵ <https://www.google.com/amp/s/m.haberturk.com/gundem/haber-amp/945300-yalova-belediyesi-secimini-yapti>

⁶ <http://ibrahimkaboglu.org/ysk-kisa-karari-anayasaya-acikca-aykiri-mazbata-iptali-ve-vali-gorevlendirmesi-de.html/>

Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuru yoluna gidilebilmesi de mümkün değildir. Çünkü Anayasa, YSK kararlarını yargı denetimi dışında bırakmıştır. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun'un 45. maddesine göre Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamazlar. Ayrıca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. YSK, Anayasa Mahkemesi tarafından bir yargı organı olarak kabul edilmediğinden ve YSK kararlarına karşı başka bir merciye başvuru yapılamayacağından olağan kanun yollarının tüketilmesi de söz konusu olmayacaktır.

YSK kararlarına karşı Anayasada herhangi bir başvuru yoluna yer verilmemesi YSK tarafından verilen kararların yanlışlığı karşısında seçmen iradesinin ortaya çıkmasını engelleme potansiyelini içermektedir.

YSK'nın İBB başkanlık seçimini iptal etmesine ilişkin kararının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) götürülememesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 1 nolu ek protokolünün 3. maddesinde serbest seçim hakkı düzenlenmektedir. Ancak bu hak sadece yasama organının seçimine ilişkindir. Bu nedenle YSK'nın mahallî idareler seçimlerine ilişkin verdiği kararlara karşı AİHM'in inceleme yapabilmesi mümkün değildir.

YSK'nın asıl ve yedek üyelerinin birlikte karar vermesi

YSK'nın İBB Başkanlığı seçiminin iptaline ilişkin verdiği kararın alındığı toplantıda 7 asıl üye ve 4 yedek üye de hazır bulunmuş ve oy kullanmıştır. Yedek üyelerin oy kullanıp kullanamayacaklarına ilişkin tartışma devam etmektedir.⁷ 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 113. maddesinde YSK'nın "seçimin

⁷ YSK'nın yedek üyelerinin oy kullanamayacaklarına ilişkin görüş için bkz. <https://www.independentturkish.com/node/29856/haber/ysk'nin-istanbul-karari-anayasaya-aykiri-mi-4-yedek-uye-oy-kullanamaz-tartismasi>

sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, tam sayısı ile" toplanacağı, "[d]iğer hususlarda kurulun mürettep adedinin çoğunluğu ile" toplanabileceği belirtilmiştir. Mürettep adedin üye tamsayısına karşılık geldiği⁸, tutanak itirazlarına ilişkin toplantılar bakımından toplantı yetersayısının asıl üyelerin toplamından ibaret olan üye tamsayısı olduğu⁹ doktrinde ifade edilmektedir. Fakat Kanunun ilgili hükümlerinden üye tamsayısına yedek üyelerin dahil olup olmadığı ve mürettep adedin kaç olduğu net bir şekilde anlaşılamamaktadır.

Anayasa Mahkemesi kendi başkan ve başkanvekilinin seçiminde yedek üyelerin oy kullanıp kullanamamalarına ilişkin yaptığı değerlendirmede yedek üyelerin oy kullanma hakkının olmadığı sonucuna varmıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararda her ne kadar nitelik bakımından asıl üyelerle yedek üyeler arasında herhangi bir farklılık olmadığı belirtilmiş; yedek üyeliğin, asıl üyenin bulunmadığı durumlarda asıl üyenin yerine görev yapmayı ifade ettiği sonucuna varılmıştır.¹⁰

⁸ Gönenç, Levent, **Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 84.

⁹ Gönenç, Levent, **Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları**, s. 86.

¹⁰ Anayasa Mahkemesi, 30 Temmuz 2007 tarih ve E. 2007/84, K. 2007/74 sayılı Karar, RG, 20 Şubat 2008, Sayı 26793.